

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РОЗРАХУНКУ ШВИДКОСТІ ТА ПРИСКОРЕННЯ ПРОЦЕСУ ЕКОНОМІЧНОГО ВІДТВОРЕННЯ РЕСУРСІВ

Процес діяльності підприємства можливо представити як процес відтворення ресурсів підприємства та економічних відносин. Від характеру відтворення ресурсів залежить майбутнє підприємства. Розширене відтворення призводить до розвитку діяльності, тоді як звужене – свідчить про значні кризові явища на підприємстві. Взагалі, під відтворенням пропонується розуміти безперервний процес відновлення якісних і кількісних характеристик об'єкту дослідження [1, с.51].

В процесі аналізу відтворення ресурсів важливим напрямком є розгляд даного процесу в динаміці, що дозволяє здійснювати прогнозування на майбутні періоди. З метою аналізу динаміки економічних показників можливо застосовувати математико-статистичний інструментарій, але він не завжди може бути використаний для характеристики відтворення ресурсів підприємства.

До показників динаміки відтворення пропонуємо відносити показники швидкості і прискорення. Швидкість відтворення характеризує зміну кількісного обсягу об'єкту дослідження за одиницю часу і, в залежності від обраних одиниць виміру, поділяється на швидкість відтворення вартості ($Ш_v$) і споживчої вартості ($Ш_{cv}$). Розглянемо методичні засади розрахунку швидкості відтворення на прикладі нематеріальних ресурсів підприємства (далі НМР), під якими прийнято розуміти складову потенціалу підприємства, яка не має матеріальної форми та здатна забезпечувати підприємству економічну вигоду [2, с.248]. Розрахунок швидкості відтворення НМР пропонуємо робити за наступними формулами:

$$Ш_v = (ВН_1 - ВН_0) / T_v, \quad (1)$$

$$Ш_{cv} = (K_1 - K_0) / T_v, \quad (2)$$

де $ВН_1$ – вартість об'єкту НМР на кінець періоду; $ВН_0$ – вартість об'єкту НМР на початок періоду; K_1 – корисність об'єкта НМР на кінець періоду; K_0 – корисність об'єкта НМР на початок періоду; T_v – період часу від моменту проведення базисної оцінки до поточного моменту.

Швидкість вартісного відтворення показує, яку вартість втрачає об'єкт дослідження за одиницю часу. Швидкість відтворення споживчої вартості характеризує, який обсяг корисності втрачає об'єкт дослідження за одиницю часу. Швидкості відтворення змінюються в діапазоні від 0 до $+\infty$.

Результати розрахунку швидкості відтворення можна використовувати з метою визначення рівня відтворення ресурсів у майбутніх періодах. Розглянемо цей процес на прикладі вартісного відтворення. Щоб дізнатись залишкову

вартість об'єкта основних фондів або нематеріальних активів у наступному періоді необхідно додати до рівня базисного періоду очікувану зміну вартості об'єкту дослідження. Планова вартість та очікувана зміна вартості об'єкту дослідження можуть бути розраховані за формулами:

$$ВН_{пл} = ВН_1 + \Delta ВН, \quad (3)$$

$$\Delta ВН = Ш_в * T, \quad (4)$$

де $ВН_{пл}$ – вартість об'єкту дослідження у плановому періоді; $\Delta ВН$ – очікувана зміна вартості об'єкту дослідження; T – період часу, на який здійснюється плановий розрахунок.

Швидкість відтворення по аналогії із статичними показниками можна охарактеризувати, як постійний теоретичний абсолютний приріст вартості або корисності економічного ресурсу. Але цей показник дійсно лише теоретично характеризує динаміку об'єкта дослідження, оскільки передбачає лінійну зміну характеристик об'єкта.

На більш якісному рівні динаміку зміни кількісного обсягу об'єкту дослідження характеризує показник прискорення відтворення, яке дозволяє оцінити динаміку не як рівномірний процес, а як процес що характеризує не тільки напрям, а й прискорення зміни характеристик об'єкта. Як відомо, прискорення показує зміну швидкості в одиницю часу. Відповідно до обраних одиниць виміру, пропонуємо розраховувати показники прискорення вартісного відтворення ($\Pi_в$) і прискорення відтворення споживчої вартості ($\Pi_{св}$):

$$\Pi_в = (Ш_{в1} - Ш_{в0}) / T_в, \quad (5)$$

$$\Pi_{св} = (Ш_{св1} - Ш_{св0}) / T_в. \quad (6)$$

де $Ш_{в1}$, $Ш_{в0}$ – швидкість вартісного відтворення у поточному і базисному періоді; $Ш_{св1}$, $Ш_{св0}$ – швидкість відтворення споживчої вартості у поточному і базисному періоді; $T_в$ – відрізок часу між двома періодами аналізу.

Прискорення відтворення є важливим показником, який необхідний підприємству в процесі прийняття управлінських рішень, щодо організації відтворення ресурсів підприємства, оскільки дозволяє отримати інформацію про можливий майбутній рівень вартості і, в першу чергу, споживчої вартості об'єкту дослідження. Показники прискорення дозволяють відкоригувати очікуваний рівень вартості та споживчої вартості із врахування нелінійності їх зміни.

Література

1. Літвінов О. Знос та відтворення нематеріальних ресурсів підприємства / О. Літвінов // Економіст. – 2015. – № 2. – С. 51-54.
2. Ананьева М. Проблемы оценки износа нематериальных ресурсов предприятия // Економіка підприємства : сучасні проблеми теорії та практики : Матеріали четвертої міжнар. наук.-практ. конф., 18 вересня 2015 р. – Одеса, Атлант, 2015. – С. 248-250.